

ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้

Local Youth Historical Research For Students Based Learning Reform.

สมบัติ ฤทธิเดช¹ และประสพสุข ฤทธิเดช²

Sombat Rittidet¹ and Prasobsuc Rittidet²

สาระสังเขป

โครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและครูที่ปรึกษาที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม ใช้วิธีการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผสมผสานกับวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่า กลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเพศชายและเพศหญิง ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และทีมประสานงานโครงการระดับจังหวัด โดยศูนย์เบ็ญจกมลกุลหลานชาวอีสาน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พื้นที่วิจัยโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1-3 นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พบว่า เกิดจากผู้ประสานงานระดับจังหวัด ได้ประชาสัมพันธ์โครงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาจิตวิทยุวิจัยร่วมกับครูที่ปรึกษาและทีมยุววิจัย จากโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1-3 ได้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ จำนวน 20 โรงเรียน 40 โครงการ ยุววิจัย 100 คน และครูที่ปรึกษา 55 คน และกิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีความสุข แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากยุววิจัยและครูที่ปรึกษาได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ครูที่ปรึกษาเข้าใจกระบวนการวิจัย ช่วยให้ยุววิจัยตั้งคำถามวิจัย สามารถหาคำตอบได้ ทำให้มีความภูมิใจในท้องถิ่นตนเองและเกิดความสัมพันธ์กับคนในชุมชน

คำสำคัญ : ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

¹ DODT (Organization Development and Transformation) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ปร.ด. (โทศึกษา) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รับต้นฉบับ 9 มิถุนายน 2553 รับลงพิมพ์ 22 มิถุนายน 2553

Summary

Local youth historical research for students based learning reform project. The objective of the research project was to develop a management of learning activities on local history and the changes reflecting students and teacher - advisors from the learning activities historical in Maha Sarakham. Approach the research for participation action research. The targets were secondary school students, the elderly people, folk enpents in local history, and the provincial project Co.ordinators under the Isan youth watch center, the study areas were secondary and entended primary school in the educational regions 1, 2 and 3 the research firdings Were as follows :

The development of the management of local history learning activities project using participation learning activities came about by the initiation of the Maha Sarakham provincial co-ordingtors who publicized the research project and later arranged for a workshop on development of research form 20 secondary and primary schools in Maha Sarakham Educational Regions 1, 2 and 3 Forty sub-projects were carried out under this project. The advisors and the youth local had reform of the student based learning which had 4 learning modles : learning form real enperiences, self-help learning, be-happy learning, and co-operative learning.

The changes reflecting students and teacher-advisors from the learning activities historical with a clear understanding of local history research, most teacher-advisors could verywell apply their enperiences in their own teaching responsibilities as well as guiding their students froming research questions. The students them selves, on the other loud, were proud of their own community and come to interact with people who lived in the soume community.

Keywords : Youth historical, Local History, Based-learning Reform.

บทนำ

เส้นทางการปฏิรูปของการศึกษาไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 43 ว่า บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่ต้องเก็บค่าใช้จ่ายและมาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 22 หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็น คนดี เก่ง และเรียนอย่างมีความสุข โดยเฉพาะเรื่องการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งถือเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการจัดการการเรียนรู้ เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นสาระกลุ่มวิชาที่ต้องปลูกฝังให้เยาวชนไทยได้เรียนรู้ในสังคมปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 2)

ปัจจุบันปัญหาเด็กและเยาวชนได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในเรื่องความรุนแรง เรื่องเพศ นิสัยการบริโภค การถูกลบเลือนทางวัฒนธรรมอันดีงาม ที่มีมาในอดีต สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ การได้รับอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ในทางที่ไม่เหมาะสม เกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ กระทั่งเด็กและเยาวชนบางกลุ่ม เกิดการหลงลืมรากเหง้า ประวัติศาสตร์ชุมชนของตนเอง ขาดการสืบสานประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น เพราะขาดความภูมิใจในที่มาของตนเอง วิธีการแก้ไขปัญหา การศึกษาสามารถสร้างเกราะป้องกัน ปัญหาสังคมที่อาจเกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนได้ โดยในประเทศที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม มีการจัดการเรียนรู้ที่ดีทั้งในระดับครอบครัว และระบบสถาบันการศึกษา เด็กและเยาวชนจะมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ และรับมือแรงปะทะทางวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคง

การปฏิรูปการศึกษาที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พุทธศักราช 2542 การจัดการศึกษาของไทยมีความพยายามจะปฏิรูปการเรียนรู้ ในระดับโรงเรียน มีความพยายามในการจัดทำหลักสูตร และการเรียนการสอน ทางด้านประวัติศาสตร์ ได้ให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการศึกษา เรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ของตนมากขึ้น โดยคาดหวังว่า นักเรียนจะได้เรียนรู้เรื่องใกล้ตัว มองเห็นเรื่องราวและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของตน เกิดความสำนึกรัก และผูกพันในแผ่นดินถิ่นเกิด รวมทั้งช่วยกระชับความสัมพันธ์ของคนในชุมชน และคนจากรุ่นสู่รุ่นในลักษณะที่ชื่นชมกันและกันมากขึ้น ทั้งเด็กที่เคารพความรู้ของผู้ใหญ่ ที่มีความสุขเมื่อได้ถ่ายทอดให้ลูกหลานในชุมชน ฟัง (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2552 : 6) แต่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามกระบวนการปฏิรูปการศึกษา

สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นของเยาวชน

สภาพปัจจุบันการพัฒนาประเทศจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง เกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ความผันผวนทางการเมือง ความผูกพันทางวัฒนธรรม ทำให้รัฐต้องปรับปรุง

การจัดการศึกษา เรื่องการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นให้สนองต่อความต้องการของชีวิต และสังคมให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เพราะสภาพปัจจุบันการจัดหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน ไม่บรรลุเป้าหมายที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปการเรียนการสอน ในระบบโรงเรียนพบว่าทุกระดับการศึกษาไทยเรียนแต่วิชา รู้เฉพาะในหนังสือ และถูกกำหนดด้วยตารางสอน และห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้คนมีคุณสมบัติ มองกว้างคิดไกล ใฝ่สูงมุ่งทำงาน และเชี่ยวชาญชีวิต การจัดการเรียนการสอนไม่เน้นให้ผู้เรียน ได้คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ ทำให้ผู้เรียนขาดคุณสมบัติข้างสงสัย และใฝ่หาคำตอบ เน้นการสอนหนังสือมากกว่าการสอนคน นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงความรู้ที่มีในท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ (อมรรวิชัย นาคทรพร, 2549 : 30)

จากการปฏิบัติการเรียนการสอนในโรงเรียนดังกล่าวมา มีสภาพปัญหาไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพราะโรงเรียนไม่สร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ขาดความสัมพันธ์กับชีวิตชุมชนห่างไกลจากธรรมชาติ ครอบครัวและชุมชน ไม่มีโอกาสร่วมคิด ร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดระยะเวลาในโรงเรียนขาดการอบรมให้เป็นผู้พากเพียรเรียนรู้สู้กัน ยึดมั่น ในความสุจริตทั้งกาย วาจาและใจ จึงทำให้คุณธรรม จริยธรรมและสุนทรียภาพไม่เกิดแก่ผู้เรียน นอกจากนี้พฤติกรรมของครู ครูยังมีอำนาจสูงสุดในชั้นเรียน สำคัญว่าตนเอง รู้มากที่สุดถูกที่สุด ผู้เรียนมีหน้าที่รับ และทำตามครูบอกจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นทุกข์ เน้นเนื้อหาสาระการสอน และคะแนนสอบเป็นสิ่งที่พิพากษาความสำเร็จของผู้เรียน การเรียนเน้นการท่องเนื้อหาขาดการคิด ปฏิบัติแบบวิทยาศาสตร์ และไม่ได้รับการปลูกฝังให้ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ ซึ่งความเป็นท้องถิ่นผูกพันกับประวัติศาสตร์ของคนในชุมชน

ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

กับการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบัน มีโรงเรียนหลายแห่งได้พัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้จัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) จากกรณีตัวอย่างในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ได้มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ 20 โรงเรียน มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 100 คน และครูที่ปรึกษา 55 คน มีวิธีการเรียนรู้ให้ครู นักเรียน กับชุมชนมีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกันช่วยให้ผู้เรียนตั้งคำถามจัดระเบียบข้อมูลจากเรื่องที่สนใจ เช่น ประเพณี ภูมิปัญญา อาชีพ ตำนาน และประวัติศาสตร์ชุมชนการตั้งถิ่นฐาน บุคคลสำคัญที่เป็นต้นแบบที่ดี เพื่อหาคำอธิบายเรื่องเหล่านี้ นำมาสรุปและเชื่อมโยง เรื่องราวการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากอดีตถึงปัจจุบัน และมองเห็นแนวโน้มในอนาคต ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ สามารถปรับใช้ได้กับกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะสาระสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นเรื่องชุมชนท้องถิ่นที่คนอยู่ร่วมกัน เป็นมิติในเรื่องแบบองค์รวม และศรีศักร วัลลิโภดม (2552 : 35) ได้ให้ข้อคิดเห็นสนับสนุนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นว่า "ทำให้คนในท้องถิ่นรู้จักตนเองว่าเขาเป็นใครมาจากไหน แล้วในปัจจุบันเป็นอย่างไร อยู่ในตำแหน่งใดของบ้านเมือง" และในปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งได้ริเริ่มการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาของตนเอง ด้วยการเข้าร่วมโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม เกิดจากความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันรามจิตติ กับ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้ประสานงานไปยังโรงเรียนต่างๆ ให้เข้าร่วมโครงการตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2553

วัตถุประสงค์ของโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อศึกษาการพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ขึ้นกับนักเรียนและครูที่ปรึกษาที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม การนำเสนอบทความในครั้งนี้ ผู้เขียนได้สังเคราะห์แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับทีมยุววิจัยทั้ง 20 โรงเรียน ร่วมกับครูที่ปรึกษา จำนวน 55 คน จากกิจกรรมที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง ได้นำเสนอผลงานและถอดบทเรียนของโครงการ แต่ละโรงเรียนผ่านข้อคิดเห็นเพิ่มเติมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผลการถอดบทเรียนการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีประเด็นค้นพบรูปแบบการจัดการจัดการการเรียนรู้จากประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการจัดการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นกับทีมยุววิจัย ในแต่ละโรงเรียนร่วมกับครูที่ปรึกษา ได้ดำเนินกิจกรรมการสืบค้นข้อมูลค้นหาโดยการตั้งคำถามจากแบบสัมภาษณ์หาคำตอบจากเรื่องที่นักเรียนสนใจ จากผู้ให้ข้อมูล ผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ที่อาศัยอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้เสริมแรงทุกกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมี 4 รูปแบบ คือ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง แบบมีความสุข แบบความร่วมมือ และเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นวิธีเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความสนใจจะศึกษาเรื่องใดในท้องถิ่นของตนเอง หรือเรื่องจากท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งทีมยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากโรงเรียน 20 โรงเรียน ได้เรียนรู้กับครูที่ปรึกษาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ ยุววิจัยกับครูที่ปรึกษาเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตจริง บทบาทของครูที่ปรึกษาได้ให้คำปรึกษา คุรุลดบทบาทจากการให้ข้อแนะนำปรับบทบาทส่งเสริมให้ยุววิจัยเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกชั้นเรียน ที่กลุ่มยุววิจัยทำจริง ๆ การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง นักเรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง แล้วครูที่ปรึกษาให้คำแนะนำเรียนรู้ร่วมกับทีมยุววิจัยพ้องกับผลการศึกษาของ เกรียงศักดิ์

เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546 : 70) ได้นำเสนอ เรื่องการคิดเชิงอนาคต เมื่อได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ทีมยูววิจัยพบศักยภาพของตนเอง ด้วยการสนทนากับผู้เฒ่าผู้แก่ ผู้รู้เรื่องสาขาวิชาเฉพาะเช่น "เรื่องมันแกวเงิน ล้านบรื้อ" ทำให้นักเรียนมีความรู้ รักการเรียนรู้ อยากเรียนรู้ มีทัศนคติที่ดีดังที่ยูววิจัยโรงเรียนอื่นๆ กล่าวว่า "ถึงแม้ว่าตอนนี้พวกเราจะยังไม่เข้าใจถึงความหมาย และความสำคัญของงานวิจัยมากนัก แต่สิ่งที่พวกเราเข้าใจและได้รับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการทำงาน การนำไปใช้ในชีวิต มันมากมายกว่าคิดเอาไว้ ประสบการณ์จริงที่ไม่มีในห้องเรียน" (เรียงความของทีมยูววิจัยโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, 2553 : 90)

การเรียนรู้แบบมีความสุข

การเรียนรู้แบบมีความสุข จากกิจกรรมของโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม ได้ข้อค้นพบว่านักเรียนที่รวมตัวกันเป็นทีมยูววิจัย ครูที่ปรึกษา ผู้ประสานงานระดับจังหวัด และระดับประเทศจากสถาบันรามจิตติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้ร่วมกันจัดสภาพของการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เป็นอิสระ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ให้เต็มศักยภาพ ซึ่งการเรียนรู้แบบมีความสุขจะต้องเรียนรู้ภายในบรรยากาศในการทำงานด้วยการยอมรับของเพื่อนๆ การได้รับคำชมเชยดังคำบอกเล่าจากข้อคิดของยูววิจัย

"ได้รับการยอมรับจากเพื่อนทีมยูววิจัยที่ร่วมเก็บข้อมูลช่วยกัน ได้รับการชมเชย การเสริมแรง กล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค กล้าเรียนรู้ และมองสิ่งที่ยูววิจัยตัวอย่างสร้างสรรค์" นอกจากนี้ "ดิฉันและเพื่อนๆ ได้ศึกษาเรื่องโสภณกเต็น ดิฉันและเพื่อนๆ ดีใจมาก มีความสุขเมื่อรวมกลุ่มนำทีมยูววิจัยไปสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตำนานโสภณกเต็น จากคำบอกเล่าของหลวงปู่ และจากผู้เฒ่าผู้แก่ตลอดจนท่านผู้รู้ทั้งหลาย ดิฉันและเพื่อนๆ ตั้งใจไว้จะทำเรื่องนี้ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเพื่อนๆ ประทับใจ และได้ประสบการณ์ต่างๆ มากมายถึงแม้ว่ามีอุปสรรค

ปัญหา เพราะดิฉันและเพื่อนๆ มีครูที่ปรึกษาครูพี่เลี้ยงคุณครูป้าต่อจากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามดูแลอย่างใกล้ชิด พวกเราจึงไม่กังวลอะไรและการทำงานเต็มไปด้วยความสนุกสนาน" (เรียงความเรื่องเมื่อฉันได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของทีมยูววิจัยโรงเรียนโคกล่ามอำเภอบรบือ ในโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, 2553 : 100)

กิจกรรมที่นักเรียนได้เล่าประสบการณ์จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจชวนติดตาม มีความแปลกใหม่ไม่น่าเบื่อ เป็นบทเรียนที่เติมเต็มให้นักเรียนเฝ้าหาความรู้จากธรรมชาติ ขยายความรู้ไปสู่โลกกว้าง เหมือนกับหัวใจการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งหวังให้สังคมได้คนดี เก่ง มีความสุขและรักสังคม รักสิ่งแวดล้อม ได้คนช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2544 : 2) ดังเรื่องโสภณกเต็นที่ทีมยูววิจัยได้บอกเล่าบันทึกไว้ให้นักเรียนได้ประสบการณ์มากมายและมีความสุขกับการค้นหาคำตอบ

การเรียนรู้แบบความร่วมมือ

รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือในโครงการนี้ มีรูปแบบเกิดจากกระบวนการกลุ่มผู้เรียนร่วมมือกัน โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน และจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกันทุกคน ในกลุ่มหันหน้าเข้าหากัน มีความใกล้ชิดกันปรึกษากัน และนำข้อมูลที่ได้อภิปรายร่วมกัน กระบวนการทำงานแบบกลุ่มได้สร้างความร่วมมือ ให้เกิดแก่ ทีมยูววิจัยจาก 20 โรงเรียน มีพฤติกรรมเหมือนกันโดยกล่าวว่า

"ในการเข้าทำงานโครงการยูววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ทีมงานรวมทั้งครูที่ปรึกษาต่างก็ได้พบปัญหาและอุปสรรคมากมายทั้งนี้เพราะเป็นมือใหม่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในงานวิจัย และปัญหาด้านการเรียนและกิจกรรมอื่นๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นมีมาก ทำให้ทีมยูววิจัยทุกกลุ่มต้องรับผิดชอบมากขึ้น ประกอบกับช่วงเวลานี้เป็นช่วงปลายเทอม พวกเราก็ต้องเร่งทำงานส่งคุณครูเช่นกัน อีกทั้งมีเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงทำให้ไม่มีเวลาในการคุยเรื่องงานกัน พวกเราหาทางออกด้วยการคุยกันหลังเลิกเรียน ใช้

เวลา 45 นาที ที่จะคุยเรื่องงานก่อนแยกกันกลับบ้าน ถึงแม้ว่าตอนนี้พวกเรา จะยังไม่เข้าใจความหมายและความสำคัญของงานวิจัยมากนัก แต่สิ่งที่เราได้รับเราเข้าใจในเรื่องของการทำงาน การนำไปใช้ในชีวิตมันมากมายจากประสบการณ์จริง ที่ไม่มีในห้องเรียน ได้พบปะผู้คนที่ไม่รู้จัก เราได้จัดบันทึก ได้ถอดเทป เราได้รับทราบเรื่องราวจากหมู่บ้านของเราหลายๆ เรื่อง เช่น ตำนานเจ้าพ่อศรีนครเตา ความหายไปในไหน ย้อนรอยนาเกลือบรือ ห้วยคำกับชาวบ้านกุดแคน" (เรียงความของ ทีม ยุววิจัยโครงการ ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม, 2553 : 110)

รูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ กลุ่มยุววิจัยมีบรรยากาศของกลุ่มเป็นนักเรียนที่มีความสนใจศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเหมือนกัน ไม่ได้แบ่งแยกว่านักเรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อน เพราะทุกคนที่รวมกลุ่มมีศักยภาพแตกต่างกัน แต่มีหน้าที่ศึกษาเท่าเทียมกัน คือ ทุกคนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน ทำให้ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่นเดียวกับ ทิศนา ขมมณี (2545 : 269) ได้สรุปผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ผู้เรียนจะได้รับ คือ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเอง และด้วยความร่วมมือ และช่วยเหลือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดกระบวนการประสานสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการแก้ไขปัญหา ซึ่งทักษะที่กลุ่มสมาชิกยุววิจัยได้รับจากบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือชัดเจนมากที่สุด คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการแก้ไขปัญหา

การเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง

รูปแบบบรรยากาศการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง เป็นการเรียนรู้จากความถนัดของตนเอง เกิดความสนใจความสนใจของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้จัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ ประเมินและปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อนำไปปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมพร้อมจะนำไปใช้การเรียนรู้ครั้งต่อไป โดยครูเป็นผู้กระตุ้น

ให้เกิดความคิดย้อนกลับไปมาเพื่อวิเคราะห์สถานการณ์หรือศึกษาเรื่องที่สนใจแล้วไม่เข้าใจ แต่เมื่อได้เรียนรู้แล้วสามารถวางแผนศึกษาเรื่องอื่นๆ ที่ตนเองสนใจได้ จากผลการเข้าร่วมโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทีมยุววิจัยทั้ง 20 โรงเรียนสะท้อนความคิดเห็นตรงกัน ไม่เข้าใจการทำวิจัยการทำวิจัยเริ่มต้นด้วยความ "เบื่อ" ไม่ชอบประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้บรรยายความรู้สึกเหมือนกัน

"ครั้งแรกที่พวกเราได้ยื่นข้อโครงการ "ยุววิจัย" ที่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามจัดขึ้น พวกเรามีความรู้สึกเฉยๆ และค่อนข้างไม่ชอบ มารู้หนึ่งครูที่ปรึกษาของกลุ่มยุววิจัยได้มาพูดคุยขอให้ช่วยในเรื่องการตัดต่อวิดีโอ และการจัดภาพ ด้วยความเกรงใจคุณครู จึงตอบตกลงทั้งที่มีความขัดแย้งกับความรู้สึกของตนเอง ไม่ชอบเรียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเวลาผ่านไปได้ร่วมงานกับครูที่ปรึกษาและเพื่อนๆ ในกลุ่ม ได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบเจอกับคนที่ไม่รู้จักรู้จัก ไม่เคยเห็นหน้า ได้สัมผัสขั้นตอนการปลูกมันแกว การทอดผ้าไหม การปั้นหม้อ การร้องสรภัญญะ และได้นำผลการศึกษาไปนำเสนอ ให้เพื่อนๆ กลุ่มอื่นๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีคุณครูนักประวัติศาสตร์ มาพูดเรื่องการศึกษาศาสตร์ท้องถิ่นในเวลา 2 ชั่วโมงเต็ม ฟังแล้วสนุกไม่เบื่อ และพวกเราเริ่มสนใจที่จะศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในรูปแบบการทำวิจัยอยากนำประสบการณ์ที่ได้รับจากการได้ฟัง ได้เรียนรู้วิธีการเก็บข้อมูลนำข้อมูลมาเสนอ ทำให้กล้าพูดกล้าแสดงออก โครงการนี้ให้ประโยชน์มาก เพราะทำให้การทำวิจัยที่จากความเบื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงมาทำวิจัยที่ไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ เพราะพวกเราได้พบเพื่อนใหม่ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์แนวคิดกับกลุ่มเพื่อนๆ ต่างโรงเรียน ได้รู้จักมองโลกในมุมต่างๆ รู้อดีต รู้การเปลี่ยนแปลง รู้จักตั้งโจทย์และวิเคราะห์ปัญหา จากการที่ครูกระตุ้นให้ฝึกการตั้งคำถามหาคำตอบ นำไปใช้กับการเรียนกลุ่มสาระวิชาอื่นๆ ได้ด้วย (เวทีถอดบทเรียนทีมยุววิจัยในโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2553)

จากการบรรยายการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้วยความไม่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ แต่เมื่อได้ฝึกปฏิบัติจริงนอกชั้นเรียน มีกิจกรรมขั้นตอนแสวงหาความรู้ด้วยคำถามที่ตั้งไว้ แล้วค้นหาคำตอบ ทำให้ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง คือ นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ฝึกการสังเกต ฝึกการพูด การแสดงออกเป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา พ.ศ. 2551 ระบุว่าให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ ต้องอาศัยความสามารถทุกสาระกลุ่มวิชา และต้องใช้เวลานาน โดยหลักสูตรทุกช่วงชั้นกำหนดให้ผู้เรียนมีมาตรฐานการเรียนรู้คิดวิเคราะห์ ซึ่งโครงการยุววิจัยได้ส่งเสริมให้นักเรียนเลือกศึกษาประเด็นเรื่องที่ตนเองสนใจ ส่งผลถึงการฝึกทักษะให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ จากโจทย์นำมาเรียบเรียงเขียนเป็นผลงาน และถูกประเมินผลงานด้วยการนำเสนอข้อมูลที่ค้นพบ มีผู้เชี่ยวชาญมาให้ข้อเสนอแนะ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนค้นหาคำถามของตนเองได้น่าสนใจได้เข้าไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาขั้นสูงในโอกาสต่อไป เหมือนกับ กาญจน แก้วเทพ (2549 : 50) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน ผ่านสื่อพื้นบ้านของแต่ละชุมชนที่ยังคงดำรงอยู่เช่น นิทานพื้นบ้าน ตำนาน แตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน

รูปแบบการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากข้อค้นพบในโครงการนี้ สะท้อนภาพให้เห็นการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้สร้างข้อสรุปในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบคือ เรียนรู้แบบประสบการณ์จริง มีความสุข มีความร่วมมือ และการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง เกิดจากมีผู้สนับสนุนกิจกรรมของผู้เรียนคือ ครูที่ปรึกษา ครูประจำหมู่บ้าน ครูพี่เลี้ยงของโครงการครูผู้เชี่ยวชาญสาขาประวัติศาสตร์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมโยงแบบองค์รวมพหุภาคีทางการศึกษา มาช่วยเติมเต็มให้นักเรียนเกิดทักษะปฏิบัติจริงนอกห้องเรียนโดยมีเวลาที่ใช้ศึกษาขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียน

จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากแหล่งความรู้ในชุมชนช่วงใดจึงควรใช้ทรัพยากรที่มีในแต่ละท้องถิ่นมาสร้างเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละโรงเรียนในโอกาสต่อไป นอกจากนี้หลังจากนักเรียน และครูที่ปรึกษาได้เรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

นักเรียนที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเกิดผลสะท้อนให้ได้เกิดความสำนึกร่วมกันที่จะศึกษาเรื่องของท้องถิ่นข้อค้นพบคือ

เกิดความภูมิใจในชุมชน

จากทีมยุววิจัยร่วมกับครูที่ปรึกษาได้ศึกษาเรื่องต่างๆ ในหมู่บ้านของตนเองโดยใช้วิธีการศึกษาแบบประวัติศาสตร์บอกเล่า เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เฒ่าผู้แก่ได้พบปะสนทนากับกลุ่มยุววิจัย และครูที่ปรึกษา ทำให้เกิดความใกล้ชิด สร้างความอบอุ่นกับผู้เฒ่าผู้แก่ ที่ไม่ถูกทอดทิ้งหรือมองคนแก่ ไม่สามารถช่วยเหลือทำอะไรได้แล้ว แต่ทีมยุววิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากคนหลายคนที่ไม่รู้จัก ระยะเวลาได้สร้างความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างนักเรียนกับผู้สูงอายุ ทำให้ยุววิจัยเกิดความสำนึกภูมิใจในชุมชนตนเองมีของดีหลายประการ ที่ทำให้คนได้เข้ามามีส่วนร่วมกัน คือ การสร้างเครือข่ายทางสังคม ทรัพยากรระบบความรู้ และวัฒนธรรม ซึ่งศรีศักร วัลลิโภดม กล่าวสรุปว่า "การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือเรื่องราวใดๆ ก็ตามควรให้คนในชุมชนเป็น ผู้ศึกษา ทำให้คนเกิดความตระหนักและภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง" (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2552 : 35) นอกจากนี้ทีมยุววิจัยได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่เกิดจากโครงการนี้

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

สืบเนื่องจากโครงการนี้ใช้วิธีศึกษา การจัดการเรียนรู้นอกชั้นเรียนโดยใช้กระบวนการวิจัย ให้นักเรียนลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม จากเรื่องแต่ละโรงเรียนที่เลือกเป็นหัวข้อวิทยุวิจัย ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยความสัมพันธ์

ของนักเรียนกับผู้สูงอายุทั้ง เพศหญิง และเพศชาย เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการทำวิจัย ของคนในชุมชนหลายๆ แห่ง พ้องกับข้อคิดเห็นของ สีสารณ บัวสาย กล่าวว่า "พลังของคนในชุมชนจะทำให้กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น" โดยคนในท้องถิ่นสืบสานงานต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น โดยจะไม่ได้ยินเสียงบ่นประเภท "ลูกหลานไม่เห็นหัวพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ก็จะลดลงไป" (สีสารณ บัวสาย, 2552 : 6) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและครูที่ปรึกษา มาจากบทบาทของทีมยุววิจัย ครูที่ปรึกษา ครูพี่เลี้ยงของโครงการได้จัดกิจกรรมแบบหลากหลายรูปแบบส่งผลให้ยุววิจัยได้ใกล้ชิดกับ ปู่ ย่า ตา ยาย ส่งความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเกิดความอบอุ่นระหว่างเยาวชนกับผู้สูงอายุ

บทบาทครูที่ปรึกษากับทีมยุววิจัยที่ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

การดำเนินการของโครงการนี้คือครูที่ปรึกษาในแต่ละโรงเรียนเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของทีมยุววิจัย ซึ่งครูที่ปรึกษาได้สรุปการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการสอนของตนเองจากที่เป็นครูแบบบรรยายในชั้นเรียนปรับเปลี่ยนเป็นครูนอกชั้นเรียนเป็นพี่เลี้ยงนักเรียนเรียนรู้นอกชั้นเรียน ช่วยตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนกระตุ้นให้คิด และส่งเสริมให้ฝึกทักษะการเขียนรายงานโครงการด้วยการวางโครงเรื่องมีรูปแบบขั้นตอนของการวิจัยตามแนวคิดประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นอกจากนี้ครูที่ปรึกษาได้มีเครือข่ายการจัดการความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ สามารถนำไปจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระดับเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เป็นศูนย์โรงเรียนต้นแบบเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ในโอกาสต่อไปและครูที่ปรึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยจากแหล่งเรียนรู้ของชุมชนจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ไปบูรณาการกับสาขาวิชาอื่น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบประสบการณ์จริงจัดทำเป็นชิ้นงานประเภทโครงงานการสอนประวัติศาสตร์บูรณาการกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้สื่อการสอนที่มีในท้องถิ่นตนเอง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การศึกษาเรื่อง "ยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ" เป็นกรณีศึกษาจากโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม มีจุดมุ่งหมายการศึกษา การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและครูที่ปรึกษา ได้พบบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จากเรื่องที่น่าสนใจหลายประเภท เช่น อาชีพ "เรื่องมันแฉวงเงินล้านบรือและทรัพย์สินทางวัฒนธรรมชาติ" เรื่อง "โสภณกเต็น" ฯลฯ สิ่งที่น่าสนใจคือรูปแบบการจัดการการศึกษาในระบบที่ใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชน เป็นสื่อการเรียนการสอนนอกชั้นเรียน ผ่านกระบวนการวิจัยค้นหาคำตอบโดยฝึกการตั้งคำถาม มีครูที่ปรึกษาและครูพี่เลี้ยง ผู้ประสานงานโครงการ เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ผู้สูงอายุ ผู้เฒ่าผู้แก่ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และบรรยากาศของรูปแบบการสอนมีรูปแบบคือการเรียนรู้แบบประสบการณ์จริง มีความสุข แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบพึ่งตนเอง รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการสร้างข้อสรุปจากการเก็บข้อมูลของนักเรียน เป็นประสบการณ์จริง ที่นักเรียนสะท้อนความคิดเห็น จากการเขียนเรียงความ และการนำเสนอผลงานถอดบทเรียน และผู้เชี่ยวชาญมาเติมเต็มข้อมูล นำไปปรับปรุงงานแต่ละโครงการให้สมบูรณ์ ซึ่งปรากฏการณ์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ได้เกิดผลโดยตรงได้ฝึกให้นักเรียนตั้งโจทย์ ตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบด้วยตนเองในรูปแบบกลุ่มร่วมมือ เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันการช่วยเหลือเกื้อกูลคนอื่น การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ความใกล้ชิดความอบอุ่นระหว่างเยาวชนกับคนในชุมชน ด้วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากเรื่องที่น่าสนใจในท้องถิ่นตนเองและท้องถิ่นอื่นๆ

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ทำให้เกิดผลต่อนักเรียนนักเรียนตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาในท้องถิ่นตนเองว่า มีคลัง

ความรู้เรื่อง ดีๆ ยังมีอยู่ในแต่ละหมู่บ้านโดยผ่านการบอกเล่า จากผู้รู้ เฉพาะสาขา อาชีพ และผู้เฒ่าผู้แก่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ระหว่างเยาวชนกับผู้สูงอายุ เป็นการจัดการศึกษาในระบบที่มีรั้วครอบครัวยุบรวมชน รั้วสถาบันศึกษา จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ในแต่ละโรงเรียน เกิดความร่วมมือกันสร้างพลังชุมชนเพื่อเตรียมคนพัฒนาหมู่บ้านตนเอง นักเรียนมีความตระหนัก ความภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง และเคารพความรู้ของผู้เฒ่าผู้แก่และสะท้อนความคิดเห็น บอกเล่าผ่านโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการสะท้อนภาพการปฏิรูปการศึกษาของสังคมไทย ที่สนองตอบนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาไทย ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา พ.ศ. 2551 ที่สรุปว่าต้องการให้คนในสังคมเป็นคนดี เก่ง มีความสุข รักท้องถิ่น รักคนอื่น จะทำให้สังคมของเรามีทรัพยากรคนที่มีคุณภาพในอนาคต โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้สังเคราะห์จากชุดโครงการยุววิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันรามจิตติ และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ (2549). **สื่อสารเพื่อโลกสวย : บทเรียนจากการสื่อสาร เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน.** บริษัทเซเวนฟลินดิงกรุ๊ป จำกัด กรุงเทพฯ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **การคิดเชิงอนาคต.** บริษัทเชลล์มีเดีย จำกัด กรุงเทพฯ.
- กรมวิชาการ , กระทรวงศึกษาธิการ. **วารสารวิชาการ ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544.** โรงพิมพ์อักษรไทยกรุงเทพฯ.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. **"ครูกับการปฏิรูปการศึกษา"** ในวารสารวิชาการฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2544. หน้า 2. โรงพิมพ์อักษรไทยกรุงเทพฯ.
- ทิศนา แคมมณี (2545). **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. **"ประวัติศาสตร์ชาวบ้านคือประวัติศาสตร์ของชุมชน"** ในวารสารประชาคมวิจัยปีที่ 15 ฉบับที่ 87 กันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2552 หน้า 35 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) กรุงเทพฯ.
- ลีลาภรณ์ บัวสาย. **"ความสำคัญและบทบาทของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในปัจจุบัน"** ในวารสารประชาคมวิจัย ปีที่ 15 ฉบับที่ 87 กันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2552 หน้า 6 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) กรุงเทพฯ.
- อมรวิทย์ นาครทรรพ. (2549). **เด็กไทยในมิติวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. องค์การสังเคราะห์ทหารผ่านศึก กรุงเทพฯ.

